

Referat

Til medlemmer af Det Grønne Råd på Frederiksberg (DGR)

10.03.2025

Sagsbeh: SP/PT

By-, Kultur- og Miljøområdet

Rådsmøde mandag den 2. december 2024, kl. 14:00 – 16:00

Mødested: Mødelokale 4.054-56

Mødedeltagere:

Frederiksberg Kommunalbestyrelse

Formand for Miljø- og Trafikudvalget,
Formand for Det Grønne Råd

Jan E. Jørgensen (JEJ) - *afbud*

Kommunalbestyrelsesmedlem

Anders Storgaard (AS)

Danmarks Naturfredningsforening

Lokalkomiteen for Frederiksberg

Lisbeth Snoager Sloth (LSS)

Friluftsrådets Kredsrepræsentation

Casper P. R. Mortensen (CPRM)

Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse

Martin Zerlang (MZ) – *afbud*

Cyklistforbundet, Frederiksberg Lokalfdeling

Jette Gotsche (JG)

Dansk Ornitologisk Forening

Lokalkomitéen for Frederiksberg

Thyge Enevoldsen (TE)

Fonden for Træer og Miljø

Hans Erik Lund (HEL)

Danmarks Jægerforbund

Hanne Hauer (HH)

Foreningen for Bygnings-og Landskabskultur på Frederiksberg FBLF

Ditte Thye (DT)

Spejderne på Frederiksberg

Alice Giltoft (AG)

Frederiksberg Erhverv

Christian Jensen (CJ) – *afbud*

NOAH

Inger Vedel (IV)

Klimabevægelsen i Danmark

Morten Ammitzbøll (MA)

Frederiksberg Kommune:

Konst. afdelingschef Vej, Park og Miljø
Stadsgartner
Projektleder, landskabsarkitekt
Enhedschef, Byliv og Drift
Projektleder, Klimatilpasning
Naturvejleder
Naturvejleder

Jesper Dahl (JD)
Stine Poulsen (SP)
Pernille Thomsen (PT)
Susanne Viuf (SV)
Malene Rockall Muus Stensballe (MMS)
Manja Kofoed Jensen (MKJ) - *afbud*
William Brenner Larsen (WBL)

Dagsorden

1. Velkomst og godkendelse af referat
2. Meddelelser fra formanden
3. Indtryk fra besigtigelsestur til Hospitalshaven
4. Grønne indsatser i puljen for bynatur og biodiversitet 2025
5. Aktuelle byrums- og klimaprojekter
6. Aktuelle grønne projekter
7. Naturvejledning
8. Eventuelt
9. Næste møde

Vedr. dagsorden pkt. 1: Velkomst

Da formanden har meldt afbud tilbyder Ander Storgaard at være mødeleder.
AS byder velkommen til rådet.

DT har en række kommentarer til referatet fra mødet d. 30. september 2024, herunder om hvad Jan E. Jørgensen havde fremført i dialogen på mødet. Da Jan E. Jørgensen ikke var til stede på mødet, bliver det besluttet at udsætte godkendelsen af referatet til næste rådsmøde i 2025, hvor han deltager.

SP introducerer et nyt medlem af DGR, formand for Friluftsrådets kredsrepræsentation i KBH, Casper P. R. Mortensen (CPRM). CPRM fortæller om friluftsrådets fokus.

Vedr. dagsorden pkt. 2: Meddelelser fra formanden

Der var ingen meddelelser.

DT har et spørgsmål til dagsordenen, om hvorfor at fredningsforslaget for Solbjerg Parkkirkegård ikke er med i dagsorden. JD svarer, at forvaltningen har valgt, at det skal godkendes af politikerne først i denne sag, men det kunne også have været gjort anderledes i en anden sag.

AS udtaler, at det må være op til politikerne at beslutte, hvordan processen skal være, så det vil han tage op i MTU. DT mener, at det tidligere har været kutyme, at få sager forelagt, inden politikerne forelægges sagen.

Vedr. dagsorden pkt. 3: Indtryk fra besigtigelsestur til Hospitalshaven

SP fortæller kort om besigtigelsesturen. På Hospitalsgrunden er der opstillet 7 plancher, der fortæller om udviklingsplanerne for Hospitalshaven. Rådsmedlemmer, der var forhindret i at deltage i besigtigelsen, kan således selv besøge området, og orienteres via plancherne.

Et vigtigt udgangspunkt for planen er bevaring af bygninger og træer.

HEL: bebyggelsesprocenten er gået fra 55 til 105. Hvor meget af det grønne bliver indskrænket på den konto. JD oplyste, at området skal blive mere grønt i takt med at udviklingsplanen gennemføres. Noget sker ved fortætning, hvor der bygges i højden, men ellers er det de store p-arealer, der bliver til byggefelter eller mere grønt. Ambitionen er at biofaktoren skal stige markant, og der forventes en fordobling fra den nuværende biofaktor omkring 0,52.

IV: urtevegetation er godt at have med i planen også for dyr om vinteren. Pas på de gamle træer. I udviklingsplanen står beskrevet, at der etableres vand. Det skal helst være vand, der løber, så det ikke står og slemmer til.

SP orienterer om, at der har været afholdt borgermøde på stedet om første etape af parken, som skal etableres allerede i 2025. Mødets emner var primært ønsker til det rekreative og bynaturen i Hospitalshaven. Der var to rundvisninger efterfølgende om særlige træer og om udviklingsplanen.

TE spørger, om der er overvejelser om CO₂-udledning for den bygning, der skal nedrives i parken? JD svarer, at der udarbejdes CO₂-regnskab for det byggede og også for planlagte p-kældre.

AS oplyser, at de fleste nye bygninger bliver i højden med 3-4 etager og enkelte lidt højere, så der bliver frigivet plads til det grønne.

Vedr. dagsorden pkt. 4: Grønne indsatser i puljen for bynatur og biodiversitet 2025

Susanne Viuf præsenterer de projekter, der indgår i puljen for bynatur og biodiversitet, som skal behandles af Miljø- og Trafikudvalget i januar 2025.

Firmaet Habitats har udarbejdet en rapport om biodiversitetspotentialer på Frederiksberg, der danner baggrund for udpegning af, hvor der planlægges projekter, så de blandt andet styrker de grønne korridorer. Politikerne har mulighed for at vælge en anden prioritering end den, forvaltningen har indstillet i sagen.

Pulje af projekter:

Danas Plads

Nedlagt busstoppested, giver mulighed for at udvide det grønne på legepladsen Danas Plads lige nord for.

Forum Metrostation

Pladsen er meget gold i dag, men den er svær at begrønne, fordi der er flugtveje, vægtbegrænsninger, m.v. på metropladsen. Forvaltningen har haft en god dialog med Metro om opsætning af plantekrukker og træer på området.

Troels Lunds Vej

I 2024 har en del af midterrabbatten undergået en forvandling med varierede højde af terrænet, nye insektvenlige stauder/blomstereng, der vil øge biodiversiteten på stedet. Projektet er anden og sidste etape af midterrabbatten.

Dirch Passers Alle

Mere blomstrende træ- og vejbede med bivenlige stauder i stedet for de nuværende græsrabatter.

Søfronten

Styrkelse af biodiversitetsindsatsen ved at lave skovbundbeplantning og skærmende beplantning integreret i anlægget.

Roskildevej

Fra Søndre Fasanvej til ZOO er der i dag grusrabatter som kan begrønnes i stedet, og blive til et blomstrende bælte.

Ved Tesdorpsvejs start ved Godthåbsvej

Asfaltbelægningen brydes op og der plantes et egetræ, der vil bidrage til at gøre området smukkere.

Lauritz Sørensens Vej

Den udtjente græsplæne i rabatten ud for indgangen til Solbjerg Have omlægges til en mere varieret og blomstrende engbeplantning. Træerne på området bevares, og de to birketræer, som er udfordrede, bevares som torsoer, hvis det er muligt. Der indplantes omkring 10 styk hjemmehørende, hvidblomstrende bærsættende træer og enkelte træer med længere levetid.

Byhaven Fuglebakkevej

Forbedring af områdets dyre- og planteliv ved opsætning af redekasser, ekstra beplantning, mv.

Grøndalsengen

Understøtte indsatser i den kommende udviklingsplan for Grøndalsengen, som skal fremme parkens biodiversitet og skabe mere bynatur.

Når projekterne forelægges politisk vil der også være beregning af biofaktor.

HEL spørger, hvordan biofaktoren gøres op. SP svarede at der til kommuneplan 2025 planlægges at udarbejde et biofaktor-skema. Skemaet vil tage afsæt i metode fra DGNB og BUILD (tidligere SBI), men tilpasset med kategorier, der er typiske for Frederiksberg.

AS oplyser, at han gerne vil høre forvaltningens input til, hvordan prioriteringen bør foregå, når politikerne får sagen. SV svarer at projekterne er nævnt i prioriteret rækkefølge på listen, bl.a. ud fra forøgelse af biofaktoren.

TE spørger til, om der er penge til alle projekter i puljen? SV svarede, at det er der ikke. De skal prioriteres inden for budgettet. TE foreslår, at DGR gav kommentarer til prioriteringen.

TE anfører, at det er mere interessant at gøre noget ved de store områder som Grøndalen, altså at forbedre den eksisterende bynatur. Forum skal måske laves om på et tidspunkt, så den foreslås prioriteret længere ned på listen.

DT: Grøndalsengen er vigtig at gøre grønnere og mere biodivers. Dirch Passers Alle fremstår meget belagt, så det kunne også prioriteres på listen.

AS opsummerer rådets bemærkninger: rådet peger på, at det er vigtigere at gøre mere for biodiversiteten og naturen i og op til de store områder end på gadehjørner.

LSS spørger til muren ind til kirkegården. SP oplyser, at det er vedtaget i budget 2025 at plante blomster langs muren til Frederiksberg Ældre Kirkegård på Frederiksberg Allé.

LSS spørger til, hvorfor der blev suget blade op med en bil i Allegade-anlægget. SV svarer, at der suges blade, for at græsset ikke skal rådne. Det, der opsamles på veje, må vi ikke lægges i bede, da der kan være forurenede stoffer i. Men vi kan godt tage det fra plænerne og anvende det som dække i fx bedene.

JG siger at det er positivt med de nye buslæskærme, de er mere grønne og trafikksikre. SV supplerer, at til udførelse af grønt tag på buslæskærme har leverandøren haft firmaet Habitats til at rådgive, og der er fire varianter tilpasset lokale forhold som lys og skygge.

Vedr. dagsorden pkt. 5: Aktuelle byrums- og klimaprojekter

Malene Rockall Muus Stensballe præsenterer Rolighedsvej Bycampus, klimatilpasningsprojekt og midlertidig park.

Den kommende park er omgivet af nye studieboliger samt faciliteter som cafe, fitness, tagterrasser, nye familieboliger og Ny Prins Henriks Skole. Parken består af to dele – en park-del i vest på 1500 m² (inklusive klimatilpasning på 700 m²), og en fælled-del i øst på ca. 2000 m² til midlertidig park. Det midlertidige består i, at der er planlagt en hal på området for den midlertidige park. I lokalplanen er det fastlagt, at når hallen bygges, rives badmintonhallen vest for den grønne sti ned, og området omdannes til permanent park.

Projektet består i hovedtræk af en park i vest og en 'fælled' i øst. Parken er planlagt som et grønt åndehul med fokus på bynatur og det vil opleves intenst, som fx Haveselskabets Have eller Botanisk Have. Slyngede grusstier med nicher med bænke, støttemure og mange planter. De slyngede stier overholder regler om tilgængelighed. To områder er indrettet som henholdsvis motionsplads og skaterbane.

Parken skal håndtere 700 m³ vand i forbindelse med klimatilpasning, hvoraf 200 m³ håndteres i magasiner. Ved intens regn sker der overløb til magasinerne. Der er dræn i boldbanen, for at den er brugbar. Når vandet er i en vis højde, løber det via rør i fælles-systemet og til kloak.

Parken bliver terrasseret med 2,5 meters niveauforskel fra øverste til nederste niveau. Der bliver en central plads med en opholds-ø i forbindelse med søen.

Søen får et permanent vandspejl og dybdepunkt på ca. 1 m og brinker med lav hældning. Der vil være fokus på vandbalance- og kvalitet. Søen afgrænses af en kant med sten i forskellige størrelser og store trædesten.

Beplantningen er planlagt frodig, med høstfarver og overvejende hjemmehørende arter der understøtter biodiversitet. 45 træer plantes (heraf 1 erstatningstræ som blev tilladt fældet i forbindelse med lokalplanen), og langs Den grønne sti plantes mere kratagtig beplantning.

Boldbanen bliver indrammet af buske, og der er planlagt petanque-område i kanten.

Skaterbanen er udformet med rådgivning fra eksperter, og der har været kigget på et element, der supplerer de skate-muligheder der er i området og at mange kan bruge den.

Motionspladsens aktivitetsmuligheder er inspireret af motionspladsen i Søndermarken, og består af redskaber, trampoliner, gummibelægning samt en tribunetrappe, der også kan bruges til ophold.

I den midlertidige park kan der spilles bold svarende til én 5 mandsbane (fodbold) eller to tremandsbaner på en græsplæne. Området skal kunne bruges af beboere i området, skolen og byens borgere i bred forstand.

Byudstyret består blandt andet af klassiske parkbænke, løse møbler som man kender det fra bymidten, slængebænke som ved Bodil Kochs Have samt belysning med master og pullerter langs stierne.

Projektet er planlagt til at skulle stå færdig i 2026.

LSS spørger til belægning på stier. Det bliver grusbelægning. Kan man bruge træ-flis?
SP: det er ikke så godt for tilgængelighed og forsvinder med tiden.

HEL: Gummibelægning på motionspladsen: hvad med udfordring med mikroplast? Vær opmærksom på det store træ i kanten af skaterbanen. Hvad gør man med løv-nedfald? Han foreslår en stedsegrøn eg. MMS vil undersøge det nærmere.

TE vil hellere have nogle mere fuglevenlige træer og buske. Det er et godt sted for frugt-træer, da der ikke er parkerede biler.

CPRM: skaterpark, idrætshal, fodbold – tænk over klientellet og byudstyr der er behov for. Fitnessredskaber i Søndermarken har vist, at messing er et vanskeligt materiale i byrum. Der har været mange reparationer i Søndermarken. MMS: det var for at undgå lakerede overflader. Vi samler erfaringer op og tager med.

TE: på den anden side af den grønne sti ved bag KU, er der en hal og en daginstitution, og der er en § 3 sø. Hvordan kommer det til at hænge sammen med den nye park? Der har været samarbejde med KU. Lokalplanen beskriver, at man skal kunne gå fra det ene til det andet rum. SP: Stien nord for badmintonhallen fastholdes som forbindelse mellem de to områder som vist i lokalplanen. Det er tanken, at der skal være vandplanter og et varieret dyreliv i den nye sø.

MMS takker for input. Sagen kommer forventeligt for udvalget i januar.

Vedr. dagsorden pkt. 6: Aktuelle grønne projekter

SP/PT orienterer om det igangsatte arbejde med en udviklings- og plejeplan for Grøndalen, Grøndalsengen og Femte Juni Plads. Planen er et led i, at områderne blev fredet sammen med den københavnske Grøndalsparken i 2010.

Forvaltningen har fået foretaget feltregistrering af beplantningen i Grøndalen, der blev omlagt i forbindelse med et klimaprojekt tilbage i 2017 og 2018. Derudover er vi i gang med overordnede analyser af de rekreative, landskabelige og biologiske forhold i området, som fredningskendelsen beskriver, at der kan arbejdes med at forbedre.

Der følger ikke finansiering med planen, så nye tiltag finansieres via eksisterende puljer samt tiltag i budget 2025 om mere bynatur og biodiversitet, flere træer, Miyawakiskov, steder til ophold og fra almindelige drift.

På et kommende rådsmøde vil arbejdet med vision og målsætninger blive præsenteret for rådets input.

TE: Hvordan hænger planen sammen med de grønne korridorer og hvordan forbinder vi til de områder, som ligger uden for fredningen? PT: Vi har fokus på det og særlig de grønne strukturer i København.

HEL: Nogle steder er oplevelsen, at man går mellem to læhegn.

Vedr. dagsorden pkt. 7: Naturvejledning

Naturvejleder WBL orienterer om naturvejledernes aktiviteter.

Bioblitz

Der blev gennemført en Bioblitz i Grøndalengen d. i juni måned.

100 borgere deltog i alle aldre.

130 insekt**arter** blev fundet

19 edderkopper og mider

8 af de mangebenede, tusindben og skolopendrer

14 af de øvrige (Snegle, orme)

Bioblitz er en indsamling af insekter og det giver et øjebliksbillede af biodiversiteten på et givent område. De blev ikke registreret planter, fugle og større dyr, kun insekter. Der blev blandt andet fundet solitærbier.

Bioblitz er et godt redskab, da det involverer de lokale og andre interesserede, og man får en god snak om, hvad der findes i et vildnis. Tanken er at gentage eventen på et senere tidspunkt.

HH: hvor bliver det annonceret. WBL: De gør det på hjemmesiden, på DN, facebook, mv. Bioblitz'en ligger på arter.dk som et event. Se link: [Bioblitz i Grøndalsengen i Frederiksberg, 2024 - Fællesskaber - Arter](#)

Fokuserter:

Det grønne team og naturvejlederne er ved at udpege hvilke arter, der skal fokuseres på i arbejdet med at understøtte en vildere og mere artsrig bynatur. Vil gerne have rådets input. Lige nu er der 18 arter og vi vil gerne lande på ca. 10 fokuserter.

Foreslåede fokuserter der blev uddybet på mødet:

Alm blåfugl - sommerfugl, Dværgflagermus - raster i store træer, Saksebi - solitær bi, Løgkarse - vigtig for sommerfuglen Aurora, Mælkebøtten - vigtig for bierne, og den er tidlig, Pindsvin - gået voldsomt tilbage, Stor flagspætte, Svampe - gerne nedbryder med i fokusart fx honingsvamp.

HEL: vi har før talt om mursejlerne. Kan vi ikke få vandrefalke og tårnfalke?

TE: vi må ikke have vandrefalke tæt på beboelse. Tårnfalken kan ikke overleve, da der er ikke føde nok til ungerne. Hvorfor ikke skimmelflagermus?

HEL: Hvis betingelserne er i orden, kommer fuglene af sig selv.

Naturvejledningen takker for input og vender tilbage med en status for arbejdet med fokuserter på næste møde.

Vedr. dagsorden pkt. 8: Eventuelt

FBLF

DT: Bestyrelsen for FBLF svarede i august, at de ikke ønskede at fremstå som medforslagsstillere til forslaget om fredning af Tuborg-labyrinten. Sådan læses det i referatet fra den politiske behandling af sagen.

JD svarede, at det står i sagen, at FBLF ikke er medforslagsstillere. Det står længere nede i teksten. Proceduren er sådan, at det politiske forslag nævnes først i sin helhed, og derefter skriver forvaltningen i sagsfremstillingen om FBLF's tilbagemelding.

DT: 9. januar holder FBLF et arrangement. Ditte sender information om dette.

Efter mødet: SP har sendt informationen ud i en særskilt mail d. 20.12.2024.

DT: kan DGR ikke få næste års mødedatoer på én gang, og ikke bare fra møde til møde. SP ser nærmere på at udsende datoer samlet.

DN, Frederiksberg

LSS: DN har afholdt minikonference om biodiversitet i byen i samarbejde med det bæredygtige forsamlingshus og sammenslutning af gårdlaug på Frederiksberg. Der afholdes en række workshops i foråret om blandt andet grønne vægge, vand og fugle i byen. De annonceres på DN's hjemmeside. Hun vil gerne modtage henvendelser, hvis nogen er interesseret i at være med næste år.

Besigtigelsestur i 2025

SP beder rådet om, at tænke over temaer for næste besigtigelsestur.

DT foreslår Grøndalsengen og Grøndalen.

CM opfordrer til at tænke i baner omkring den forandring der sker på havnene fx i KBH.

TE foreslår Rolighedsvej Bycampus og Landbohøjskolens Have.

Videndeling - efter mødet:

HEL har efter mødet sendt link til en ny publikation, som han gerne vil dele med rådet: 77 arter af Morten D.D. og Tine Gils. <https://biodiversitetskurser.dk/product/77-arter-opslag/>

Vedr. dagsorden pkt. 9: Næste møde

Næste møde afholdes på følgende dato:

- Mandag d. 24. marts 2025 kl. 14-16.